

Nr 215.

Godkänd av första kammaren den 8 maj 1936.

Godkänd av andra kammaren den 8 maj 1936.

*Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts
proposition angående Chalmers tekniska institut m. m.*

(Statsutskottets utlåtande nr 83.)

Till Konungen.

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1936/1937 (punkt 113 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvidan på den proposition angående Chalmers tekniska institut m. m., som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1936/1937

dels till Chalmers tekniska institut: Avlöningar ett förslagsanslag av 255,100 kronor;

dels till Chalmers tekniska institut: Omkostnader ett förslagsanslag av 57,200 kronor;

dels till Chalmers tekniska institut: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 47,000 kronor;

dels till Chalmers tekniska institut: Bokinköp och bokbindning för institutets bibliotek ett reservationsanslag av 15,000 kronor;

dels ock till Chalmers tekniska institut: Stipendier m. m. ett reservationsanslag av 900 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i samma proposition (nr 1) under utgifter för kapitalökning, bilaga 6, punkt 8, föreslagit riksdagen att i avvidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till uppförande och inredning av byggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m. vid Chalmers tekniska institut för budgetåret 1936/1937 beräkna ett reservationsanslag av 370,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 21 februari 1936 dagtecknad proposition (nr 135), under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna i statsrådsprotokollet intagen avlöningsstat för Chalmers tekniska institut att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937;

dels till Chalmers tekniska institut: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 255,100 kronor;

dels till Chalmers tekniska institut: Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 57,200 kronor;

dels till Chalmers tekniska institut: Materiel m. m. för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 47,000 kronor;

dels till Chalmers tekniska institut: Bokinköp och bokbindning för institutets bibliotek för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 15,000 kronor;

dels till Chalmers tekniska institut: Stipendier m. m. för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 900 kronor;

dels ock, under av departementschefen i statsrådsprotokollet angiven förutsättning beträffande förlängning av avtalet med Göteborgs stad rörande upplåtelse av tomt för Chalmers tekniska instituts högre avdelning eller en densamma ersättande högre teknisk läroanstalt, till uppförande av byggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m. vid nämnda institut i huvudsaklig överensstämmelse med av 1934 års sakkunniga avgivet förslag för budgetåret 1936/1937 under Utgifter för kapitalökning, Statens allmänna fastighetsfond, anvisa ett reservationsanslag av 370,000 kronor.

Frågorna om en omorganisation av Chalmers tekniska institut till teknisk högskola och uppförande i samband därmed av erforderliga nya byggnader m. m. hava, såsom av statsrådsprotokollet framgår, sedan länge stått på dagordningen och jämväl vid upprepade tillfällen varit föremål för uppmärksamhet från riksdagens sida. Senast ägde detta rum år 1934, då riksdagen behandlade förslag om uppförande av en byggnad för fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad vid institutet. Härvid intog riksdagen den ståndpunkten, att det icke torde vara lämpligt att — innan resultatet av en av 1929 års riksdag begärd utredning angående frågan om institutets omorganisation samt angående den nuvarande tekniska högskolans och institutets ställning föreläge — igångsätta förberedande åtgärder för institutets fortsätta utbyggande.

En av särskilda sakkunniga verkställd utredning föreligger nu, och har en redogörelse för densamma jämte de däröver avgivna yttrandena lämnats i statsrådsprotokollet.

De sakkunniga hava — under framhållande av att en viss ökning av nu

förefintliga utbildningsmöjligheter för högskoleingenjörer vore av förhållandena påkallad — förklarat sig anse, att de ökade utbildningsmöjligheterna borde åstadkommas genom att den högre avdelningen vid Chalmers tekniska institut ombildades till en teknisk högskola.

Departementschefen har — med konstaterande av att en enhetlig uppfattning i stort sett råder om att nämnda avdelning bör ombildas till högskola samt med förordande i princip av att åtgärder, så snart förhållandena det medgiva, vidtagas för lösande av den föreliggande frågan i riktning mot skapandet av en teknisk högskola i Göteborg — av vissa i statsrådsprotokollet närmare angivna skäl icke ansett sig kunna tillstyrka, att ett förslag till definitivt principbeslut i ämnet nu förelägges riksdagen.

Riksdagen finner likaledes, på grund av nyssberörda skäl, att ett dylikt beslut icke bör fattas redan vid 1936 års riksdag. Detta står jämväl i överensstämmelse med den uppfattning, varåt riksdagen tidigare givit uttryck. Riksdagen vill emellertid framhålla önskvärdheten av att det skall visa sig vara möjligt att, på sätt departementschefen ställt i utsikt, redan för 1937 års riksdag framlägga förslag i ämnet.

Departementschefen har funnit den föreliggande utredningen, i vad den avser det framtida ordnandet av skeppsbyggeriundervisningen och omedelbart i samband därmed stående frågor, böra och kunna redan nu bringas till ett avgörande. Som skäl härför har departementschefen anfört, att han funnit det särskilt angeläget att ett tillgodoseende av kravet på gynnsammare betingelser för nämnda utbildningsgren icke ytterligare undanskötes samtidigt som ifrågavarande del av ärendet syntes honom kunna upptagas till behandling, utan att därigenom ett föregripande skedde, som försvårade lösningen av organisationsproblemet.

De sakkunnigas förslag i denna del innebär, att den nuvarande skeppsbyggnadsavdelningen vid tekniska högskolan skulle indragas och undervisningen i skeppsbyggeri helt förläggas till den av de sakkunniga förordade nya tekniska högskolan i Göteborg. I anslutning härtill hava de sakkunniga föreslagit upprättande av en under högskolans styrelse stående men av en särskild nämnd, sammansatt av representanter för högskolan, industrien och sjöförsvaret, förvaltd skeppsprovvningsanstalt, i vilken en modellränna skulle inordnas och som skulle avses för modellprovningar för skeppsindustriens och rederinäringens räkning men även stå undervisningen och forskningen till tjänst. Anstaltens drift skulle bekostas av inflytande avgifter för provningar.

Efter en redogörelse för de skäl, som kunna anföras för och emot de sakkunnigas sålunda framlagda förslag, har departementschefen sammanfattningsvis angivit sin ståndpunkt på följande sätt: Ehuru han i princip anslöte sig till de sakkunnigas ifrågavarande förslag, vore han dock icke beredd att nu framlägga ett definitivt förslag till den närmare utformningen av den planerade fackskolans organisation med avseende å lärarkrafter och

dess allmänna inriktning, ej heller till skeppsprovningsanstaltens ekonomiska och administrativa organisation. Dessa frågor torde få framdeles återupptagas för att underställas ett kommande års riksdag. Därvid borde jämväl ställning tagas till spørgsmålet om tidpunkten och ordningen för skeppsbyggnadsavdelningens vid tekniska högskolan avveckling samt angående organiserande av de delar av den nu i sistnämnda avdelning inordnade undervisning, som alltjämt borde bedrivas vid tekniska högskolan. Härvid har departementschefen förklarat sig syfta särskilt på ämnena flygteknik och hydromekanik.

När riksdagen — trots att riksdagen därigenom skulle frångå sin tidigare vid flera tillfällen intagna ståndpunkt att endast efter en hela komplexet omfattande utredning fatta ståndpunkt i frågor, berörande den tekniska högskoleundervisningens framtida organisation — finner sig kunna bifalla Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag, sker detta av i huvudsak följande skäl.

Frågan har, såsom inledningsvis erinrats, sedan länge stått på dagordningen. Upprepade utredningar hava företagits. Om dessa ej ännu kunnat leda till framläggande från Kungl. Maj:ts sida av ett slutgiltigt förslag, berörande frågan i hela dess vidd, synas de dock hava fört frågan väsentligt närmare dess lösning.

Mycket synes då tala för att riksdagen, om så icke av andra anledningar är omöjligt eller olämpligt, nu tager ett steg fram mot lösningen av denna länge svävande, för hela vårt lands framtida industriella utveckling viktiga fråga.

Ehuru riksdagen, i överensstämmelse med departementschefens uppfattning och på sätt i det föregående framhållits, icke anser ett principbeslut i hela organisationsfrågan vara möjligt redan vid 1936 års riksdag, finner riksdagen å andra sidan situationen i fråga om den blivande skeppsbyggeriundervisningen genom de verkställda utredningarna kunna anses vara så pass klarlagd, att ett beslut i denna del icke längre behöver uppskjutas.

De skäl, som av departementschefen framförts till förmån för hans förslag, hava synts riksdagen övertygande. Fördelarna härav såväl för undervisningen i skeppsbyggeri som för industrien ligga i öppen dag. Riksdagen vill vidare erinra om de donationer, som från industriens sida lämnats för att möjliggöra vetenskaplig forskning vid den ifrågavarande skeppsprovningsanstalten.

Från vissa håll hava framförts farhågor beträffande eventuella svårigheter vid ett samarbete mellan undervisningen och industrien vid skeppsprovningsanstalten. Enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat torde — med hänsyn till den ringa sammanlagda tid, under vilken undervisningen torde behöva taga rännan i anspråk — dessa svårigheter icke behöva tillmätas någon avgörande betydelse.

Riksdagen finner sig alltså böra bifalla Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag. Riksdagen vill härvid, i anslutning till vad riksdagen redan tidigare anfört, understryka, att detta beslut icke får anses innebära ett definitivt ställningstagande från riksdagens sida till frågan om den slutliga omorganisationen av Chalmers tekniska institut till teknisk högskola.

Vad härefter frågan om nybyggnader i Göteborg beträffar har departementschefen anfört, att han funne det angeläget, att medel av 1936 års riksdag utverkades för igångsättande av byggnadsarbetena för skeppsbyggeriavdelningen vid institutet.

De sakkunniga hava förslagit, att nybyggnaderna skola förläggas å ett markområde, som Göteborgs stad genom avtal år 1920 ställt till Kungl. Maj:ts och kronans förfogande för uppförande inom viss, i avtalet angiven tid av byggnader för Chalmerska institutets högre avdelning eller en densamma ersättande högre teknisk läroanstalt. Av statsrådsprotokollet inhämtas, att den i det ursprungliga avtalet stipulerade tidsfristen numera gått till ända, men att Göteborgs stad genom en preliminär överenskommelse förklarat sig villig att på vissa i överenskommelsen angivna villkor förlänga avtalet intill den 1 januari 1945.

Vad sålunda föreslagits har icke givit riksdagen anledning till erinran liksom icke heller vad departementschefen anfört därom, att anslag för de nu ifrågasatta byggnaderna bör beviljas under förutsättning att nyss berörda uppgörelse beträffande förlängning av avtalet träffas mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Göteborgs stad.

De byggnadsarbeten, vilka i enlighet med Kungl. Maj:ts av riksdagen godkända förslag nu skola komma till utförande, äro en institutionsbyggnad för skeppsbyggeri och en modellränna av dimensionerna 150 m×10 m×5 m, vartill skulle komma planerings- och vägarbeten. Kostnaderna hava av de sakkunniga beräknats till sammanlagt 1,033,000 kronor.

Riksdagen finner sig böra uttala sin anslutning till vad departementschefen anfört därom, att handhavandet av byggnadsföretaget bör anförtros åt en särskild byggnadskommitté, för vilken kostnaderna skola bestridas av byggnadsanslaget. I detta sammanhang vill riksdagen understryka vad departementschefen anfört om att byggnadsföretaget bör utföras inom ramen för det av de sakkunniga angivna beloppet, varvid emellertid kommittén synes böra erhålla i uppdrag att i görligaste mån söka nedbringa kostnadsbeloppet.

Det för nästkommande budgetår för byggnadsföretaget äskade anslaget å 370,000 kronor har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Vad departementschefen anfört och föreslagit beträffande övriga anslag för Chalmers tekniska institut för budgetåret 1936/1937 godkänner riksdagen.

I anslutning till vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen dels godkänt följande avlöningsstat för Chalmers tekniska institut, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis* kronor 207,600

Anm.: Från förestående anslagspost skall utgå jämväl ersättning till den eller de personer, som förordnas att uppehålla någon del av rektors undervisningsskyldighet som professor.

2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat:

- a) Lön och tjänstgöringspenningar kronor 4,000

Avlöningsstat.

	Lön	Tjänst- görings- pen- ningar	Summa
En verkstadsingenjör . .	2,400	1,600	4,000
<i>Anm.:</i> Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kronor och efter ytterligare 5 år likaledes med 500 kronor.			
Summa kronor	—	—	4,000

- b) Ålderstillägg, *förslagsvis* kronor 500

- c) Ersättningar till vikarier, *förslagsvis* » 100 *förslagsvis* 4,600

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t kronor 54,300

4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal » 69,700

5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän » 1,900

Summa kronor 338,100

Särskilda uppbördsmedel:

- Elevavgifter kronor 83,000

Nettoutgift kronor 255,100;

dels till *Chalmers tekniska institut*: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *förslagsanslag* av 255,100 kronor;

dels till *Chalmers tekniska institut*: *Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *förslagsanslag* av 57,200 kronor;

dels till *Chalmers tekniska institut*: *Materiel m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *reservationsanslag* av 47,000 kronor;

dels till *Chalmers tekniska institut*: *Bokinköp och bokbindning* för institutets bibliotek för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *reservationsanslag* av 15,000 kronor;

dels till *Chalmers tekniska institut*: *Stipendier m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *reservationsanslag* av 900 kronor;

dels ock, under av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 21 februari 1936 angiven förutsättning beträffande

förlängning av avtalet med Göteborgs stad rörande upplåtelse av tomt för Chalmers tekniska instituts högre avdelning eller en densamma ersättande högre teknisk läroanstalt, till *Uppförande av byggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m.* vid nämnda institut i huvudsaklig överensstämmelse med av 1934 års sakkunniga avgivet förslag för budgetåret 1936/1937 anvisat ett *reservationsanslag* av 370,000 kronor.

Beträffande sättet för täckande av anslaget till uppförande av byggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m. vid Chalmers tekniska institut kommer riksdagen att framdeles anmäla sitt beslut.

Stockholm den 8 maj 1936.

Med undersätlig vördnad.

Nr 216.

Godkänd av första kammaren den 13 maj 1936.

Godkänd av andra kammaren den 13 maj 1936.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av framställningar angående pensioner och understöd åt vissa i statens tjänst anställda eller förut anställda personer m. m.

(Bankoutskottets utlåtande nr 51.)

Till Konungen.

Under återopande av innehållet i bankoutskottets utlåtande nr 51, varav tryckt exemplar härvid fogas, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t tillkännagiva, att riksdagen bifallit vad utskottet i nämnda utlåtande hemställt under punkterna 1—3 och 5—38.

Stockholm den 13 maj 1936.

Med undersätlig vördnad.